

2003 EBRD-OVA OKOLIŠNA POLITIKA

I. Okolišni mandat i ciljevi politike EBRD-a

1. Član 1 Sporazuma o osnivanju Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) definiše da je svrha EBRD-a da “pomaže tranziciju ka otvorenim tržišno-orijentisanim ekonomijama i podstiče inicijativu privatnog poduzetništva u zemljama srednje i istočne Evrope”. EBRD također, u skladu sa Sporazumom, “ u potpunosti podstiče, u sklopu svojih aktivnosti, okolišno valjan i održivi razvoj” (Član 2.1vii). Pored podsticanja okolišno održivog razvoja “Banka će primijeniti prihvatljive bankarske principe u svim svojim aktivnostima” (Član 13i) i “Banka neće dati finansijska sredstvakada je nosilac projekta u mogućnosti da sam obezbjedi dovoljno finansijskih sredstava....pod uslovima koje Banka smatra opravdanim” (Član 13vii).
2. EBRD prepoznaje održivi razvoj kao suštinski aspekt valjanog poslovnog upravljanja, te smatra da su težnja ka ekonomskom razvoju i zdravom okolišu međusobno neraskidivo povezani. Pored toga, EBRD smatra da održivi razvoj mora biti rangiran među najvišim prioritetima EBRD-ove politike. EBRD će nastojati da obezbijedi da njene politike i poslovne aktivnosti podstiču održivi razvoj, zadovoljavajući potrebe sadašnjosti bez njihovih ugrožavanja u budućnosti.
3. U skladu sa mandatom da podstiče okolišno prihvatljiv i održivi razvoj, termin “okoliš” se u ovoj Politici koristi u širem smislu, i uključuje ne samo ekološke aspekte nego i aspekte zaštite radnika¹ i probleme zajednice kao što su kulturno vlasništvo, prisilno raseljavanje i uticaj na starosjedioce².

II. Opći principi

4. EBRD će nastojati da kroz proces okolišne procjene osigura da projekti koje finansira budu okolišno prihvatljivi, projektovani da rade u skladu sa obavezujućim zakonskim odredbama, te da se vrši nadzor (monitoring) okolišnih učinaka. Posebna pažnja će se posvetiti postavljanju zahtjeva za odgovarajućim i efikasnim mjerama ublažavanja i upravljanjem okolišnih pitanja, koja mogu imati pravne, finansijske i reputacijske, kao i okolišne, posljedice. Težit će se ka realizaciji dodatnih okolišnih koristi kroz projekte koji se finansiraju, posebno ako projekti također donose i ekonomske koristi.

EBRD također jasno postavlja princip po kome predloženi projekat može biti odbijen na temelju okolišnih osnova, kada postoje značajni okolišni problemi, ili kada predloženi projekat ne uspije da obradi problem zaštite okoliša na dogovarajući način.
5. EBRD će u projektima koje finansira posebnu važnost dati podsticanju energetske efikasnosti i efikasnosti upotrebe resursa, smanjenju nastajanja otpada, obnavljanju napuštenih industrijskih lokaliteta, upotrebi obnovljivih

¹ Uključuje zaštitu radnika i njihovog zdravlja na radu, štetno upošljavanje djece, prisilni rad i diskriminatorne prakse.

² Za definiciju termina kulturno vlasništvo, prisilno raseljavanja i domicilno stanovništva, EBRD se poziva na IFC OPN 11.03 o kulturnom vlasništvu [august 1986.], IFC OD 4.30 o prisilnom raseljavanju [jun 1990.] i IFC OD 4.20 o domicilnom stanovništvu [septembar 1991.].

izvora i ponovnoj upotrebi resursa i sekundarnih sirovina, te upotrebi čistije proizvodnje.

6. EBRD podržava pristup predostrožnosti u vezi sa upravljanjem i održivom upotrebom prirodnih biološki raznovrsnih resursa (kao što su divlje životinje, ribarstvo i šumarstvo) i teži da osigura da njegove operacije sadrže mjere kojima će se očuvati, i gdje je moguće, poboljšati prirodna staništa i biološka raznolikost.
7. EBRD će, kroz program tehničke saradnje, organizovati programe obuke i druge mehanizme za poboljšanje projekata koje finansira, u smislu jačanja neophodnih kapaciteta za okolišno upravljanje u zemljama u kojima djeluje.
8. EBRD će aktivno težiti da, kroz projekte koje finansira, da svoj doprinos primjeni relevantnih principa i pravila međunarodnog okolišnog prava. Ti principi i pravila su definisani instrumentima kao što su ugovori, konvencije, multilateralni ili bilateralni sporazumi, kao i relevantni neobavezujući instrumenti.
9. EBRD će raditi sa drugim međunarodnim finansijskim institucijama [(engleski - International Financial Institution (IFI)], Evropskom unijom, bilateralnim donatorima, agencijama Ujedinjenih nacija i drugim organizacijama, na podsticanju koordiniranog pristupa efikasnim okolišnim intervencijama u regiji, uključujući ublažavanje značajnih okolišnih problema.
10. EBRD vjeruje da je potrebno uvesti strukturne izmjene da bi se dostigao okolišno prihvatljiv i održiv razvoj. EBRD vjeruje da se progres ka održivom razvoju najbolje može ostvariti radeći u skladu sa prihvatljivim pravnim i političkim okvirom koji koristi tržišne mehanizme, a koji podstiču zaštitu okoliša i pružaju odgovarajuću socijalnu sigurnost za ugrožene članove zajednice. Prepoznavajući čvrste veze između dobrog stanja okoliša, tržišne efikasnosti i konkurentne prednosti, EBRD ohrabruje i podržava vlade da daju jasne signale pojedincima i firmama, posebno kroz projekte koje finansira Banka i ciljanu tehničku saradnju.
11. EBRD se obavezuje da će posredovati u dijalogu sa zainteresovanim stranama, uključujući investitore/nosiocce projekta i ostale zainteresovane strane, vlade i poslovne partnere, druge međunarodne institucije i civilno društvo u cjelini. U skladu sa *Politikom informisanja javnosti*, EBRD će potpomagati četiri osnovna principa informisanja javnosti i konsultacija. To su (i) transparentnost, (ii) rad u skladu sa mandatom i odgovornost prema dioničarima; (iii) spremnost da sasluša i predusretljivost prema komentarima i (iv) očuvanje poslovnog pristupa u primjeni mandata. U skladu sa mandatom iz Člana 1 Sporazuma o osnivanju EBRD-a, EBRD će također podržati duh, svrhu i konačne ciljeve UNCE Konvencije o Pristupu informacijama, učešću javnosti u procesu donošenja odluka i pristupa pravdi po pitanjima okoliša, te UNECE Konvencije o Procjeni uticaja na okoliš u prekograničnom kontekstu.
12. Prilikom obavljanja internih poslova, EBRD će slijediti najbolje prakse u okolišnom upravljanju, uključujući primjenu energetske efikasnosti i efikasnosti u korištenju resursa, smanjenje nastanka otpada i recikliranje. EBRD će težiti da radi sa dobavljačima i podugovaračima koji primjenjuje slične, visoke okolišne standarde. Ova praksa će se primjenjivati u sjedištu EBRD-a i lokalnim uredima.

III. Strateški pravci

13. U cilju usklađivanja sa okolišnim mandatom, ciljevima politike i generalnim principima, EBRD će slijediti četiri strateška pravca: (A) ugrađivanje razmatranja stanja okoliša u projektni ciklus; (B) podsticanje okolišno orijentisanih investicija u svim sektorima; (C) pravilno usmjeravanje okolišnih pitanja kroz EBRD-ove sektorske strategije i strategije zemalja-članica, te aktivnosti u okviru tehničke saradnje; i (D) izgradnju partnerstva u cilju razmatranja regionalnih i globalnih okolišnih pitanja.

A. Ugrađivanje okolišnih pitanja u projektni ciklus

(a) Proces okolišne procjene

14. Projekti finansirani od strane EBRD-a podvrgavaju se okolišnoj procjeni (engleski – appraisal) kako bi se odlučilo da li neka aktivnost treba biti finansirana, i ako da, način na koji okolišna pitanja treba da budu ugrađena u finansiranje, planiranje i primjenu projekta. EBRD će okolišnom procjenom težiti da svaki projekat u koji investira bude primjenjen na okolišno prihvatljivoj osnovi. Nosioc projekta je odgovoran da, na zadovoljavajući način za EBRD, obezbjedi sve informacije koje su potrebne za okolišnu procjenu.

15. Odabiranje

Prvi korak u procesu okolišne procjene u EBRD-u je odabiranje (engleski - screening). Ovim postupkom se identificiraju potencijalni okolišni problemi vezani za predloženi projekat, i specificiraju informacije potrebne za procjenu okolišnih rizika, obaveza, zakonske usklađenosti i značajnih negativnih uticaja na okoliš. Odabiranje se također koristi za identifikaciju potencijalnih koristi ili poboljšanja okoliša koji se mogu ugraditi u predloženi projekat. To se odnosi na mjere za čistiju proizvodnju, energetska efikasnost, smanjenje nastajanja otpada, smanjenje emisije gasova koji uzrokuju klimatske promjene, očuvanje i poboljšanje biološke raznolikosti, i ostale forme dobre okolišne prakse. Proces odabiranja rezultira kategorizacijom projekata prema šemi opisanoj u odlomku 16, koristeći slova i brojeve koji ukazuju na rezultate procesa. Primjeri EBRD-ovih kategorija odabiranja su dati u Prilogu 1.

16. Projekti direktnog investiranja

Projekti direktnog investiranja su klasificirani u tri kategorije, A, B ili C zavisno od tipa, lokacije, osjetljivosti i veličine projekta za koji se traži finansiranje od strane EBRD-a, te prirode i veličine potencijalnih okolišnih uticaja na osnovu kojih se određuje nivo potrebnog istraživanja. Kategorizacija se provodi kako bi EBRD ocijenio projekte, te da bi se odredili zahtjevi zaštite okoliša i potreba da se konsultira javnost. Pored toga, projekti koje banka podržava moraju uvijek poštovati i zahtjeve koji se postavljaju u skladu sa državnim zakonodavstvom.

Potencijalni uticaji na okoliš predloženog finansiranja - Kategorije A, B, C

Projekti koje finansira EBRD se svrstavaju u Kategoriju A kada je vjerovatno da mogu imati značajne negativne okolišne uticaje, a koji se za vrijeme procesa odabiranja ne mogu u potpunosti identificirati i procijeniti. Stoga će se tražiti Procjena uticaja na okoliš [(PUO – engleski Environmental Impact Assessment (EIA))] da bi se identificirali i procijenili budući okolišni uticaji vezani za predloženi projekat, identificirale potencijalne mogućnosti za poboljšanje zaštite okoliša, i preporučile mjere potrebne da se spriječe, smanje i ublaže negativni uticaji. Lista projekata koji spadaju u Kategoriju A se nalazi u Prilogu 1.

Projekti koje finansira EBRD se svrstavaju u Kategoriju B kada mogu imati negativne okolišne uticaje koji su manje nepovoljni od onih koji mogu imati projekti iz Kategorije A, uzimajući u obzir njihovu prirodu, veličinu i lokaciju, kao i karakteristike potencijalnih negativnih uticaja. Projekti Kategorije B zahtijevaju Okolišnu analizu kako bi se procijenili mogući budući okolišni uticaji vezani za predloženi projekat, identificirale potencijalne mogućnosti za poboljšanje zaštite okoliša, i preporučile mjere potrebne da se spriječe, smanje i ublaže negativni uticaji. Obim i format Okolišne analize će zavisiti od projekta, ali obično bude manjeg obima nego Procjenu uticaja na okoliš [(PUO – engleski Environmental Analysis (EA))].

Projekti koje finansira EBRD se svrstavaju u Kategoriju C kada mogu rezultirati minimalnim ili nikakvim budućim okolišnim uticajima i stoga se ne zahtijeva provođenje PUO, a ni Okolišne analize. Inicijalna okolišna ispitivanja [(IOI – engleski – Initial Environmental Examination (IEE))] se sprovode u slučajevima kada sve potrebne informacije nisu bile dostupne u vrijeme provođenja procesa odabiranja za određivanje kategorije projekta. IOI se sprovodi od strane EBRD-ovog osoblja za zaštitu okoliša i, rezultira klasifikacijom Projekta u Kategoriju A, B ili C.

Važeći okolišni status: Kategorije 0 i 1

Proces odabiranja također određuje da li je potrebna provjera stanja okoliša - revizija (Kategorija 1) ili ne (Kategorija 0). Okolišna revizija se sprovodi radi ocjene uticaja prošlih i sadašnjih aktivnosti postojećih projekata i/ili objekata na okoliš. Okolišnom revizijom će se utvrditi prošli i sadašnji uticaji, trenutni status usklađenosti sa zakonskim obavezama i okolišni učinak, kao i potencijalni rizici po okoliš, zdravlje i sigurnost, te obaveze i mogućnosti koje su vezane za projekat. Također je moguće zatražiti provođenje drugih vrsta istraživanja, kao što su analiza opasnosti i procjena rizika.

17. Okolišni akcioni planovi (OAP-i)

Za mnoge projekte potrebno je izraditi Okolišni akcioni plan (“OAP,” za koji se ponekad koriste izrazi Okolišni plan upravljanja, monitoring plan, ili slično [engleski – Environmental Action Plan (EAP)]). U OAP-u se dokumentiraju ključna pitanja u vezi zaštite okoliša, akcije koje je potrebno poduzeti za adekvatno rješavanje okolišnih problema, vremenski rok za njihovu ugradnju i primjenu, kao i procjena troškova. Može se desiti da je neke akcije potrebno

sprovести odmah, posebno kada su u pitanju značajni zdravstveni i sigurnosni rizici, ili neusklađenost sa zakonskim obavezama i dozvolama. OAP-om se obično obrađuju pitanja koja zahtijevaju dugoročni ili fazni pristup, kao što je usklađenost sa budućim zakonskim obavezama, uključujući usklađenost sa EU i ostalim međunarodnim pravnim obavezama, standardima i praksama. OAP-om se također mogu obraditi mogućnosti poboljšanja okolišnog učinka projekta i troškovi koji su potrebni da se to postigne. OAP se dogovara između EBRD-a i nosioca projekta i čini dio pravnog ugovora sa Bankom. Kada postojeće aktivnosti nisu usklađene sa zakonom i važećim dozvolama, tada se predložene operacije i raspored aktivnosti za navedena područja neusklađenosti moraju uskladiti sa nadležnom državnom okolišnom i/ili zdravstvenom institucijom, kao i sa nadležnim sigurnosnim službama. OAP treba biti zadovoljavajući za EBRD prije konačne rasprave o projektu od strane rukovodstva EBRD-a.

18. Projekti koji se finansiraju putem finansijskih posrednika

U fazi odabiranja, predloženi projekat se klasificira kao FP [(engleski – Financial Intermediary (FI)] ako podrazumijeva investiranje iz fondova EBRD-a preko finansijskog posrednika (FP). FP omogućuju EBRD-u finansiranje uglavnom sektora malih i srednje velikih preduzeća (SME). To, između ostalog, podrazumijeva privatne fondove sa vlasničkim kapitalom, banke, lizing kompanije, osiguravajuća društva i penzione fondove.

Prije uspostavljanja veze sa FP-ovima, EBRD provodi sveobuhvatnu analizu stanja okoliša FP-a i njegovog portfolija (ulaganja/plasmana). To podrazumijeva procjenu FP-ovih okolišnih politika i procedura koje trebaju biti u skladu sa zahtjevima Banke (vidi u daljem tekstu), njihovih kapaciteta da ih primjene, kao i generalnu procjenu okolišnih uticaja vezanih za FP-ove i njihov budući portfolio.

Kroz sveobuhvatnu analizu stanja okoliša EBRD specificira okolišne zahtjeve za svaki FP-ov projekat. EBRD treba da osigura odgovarajuću primjenu okolišnog mandata u FP-ove projekte, poštujući princip delegirane odgovornosti koji karakteriše takve projekte. Od FP-ova će se najmanje tražiti da posluju u skladu sa zahtjevima navedenim u nastavku ovog teksta. Kada EBRD ulaže u vlasnički kapital, zahtjevi će se odnositi na cijeli portfolio. Kada je EBRD-ovo finansiranje usmjereno na specifične potprojekte, zahtjevi će se primjenjivati u zavisnosti od potprojekta, i to:

- (i) FP će usvojiti i primjenjivati okolišne procedure u skladu sa EBRD-ovim, i ugraditi ih, što je cjelovitije moguće, u procjenu kredita/ulaganja i monitoring procedure. Struktura ovih procedura mora doslovno poštivati EBRD-ovu okolišnu ocjenu i monitoring proces, tj. treba da sadrži odabiranje svih transakcija, aktivnosti na sveobuhvatnoj analizi, uspostavljanje okolišnih zahtjeva, i monitoring/nadzor klijentovog učinka, ako se želi izvršiti transakcija. Da bi pomogao FP-ovima da ispune ove zahtjeve, EBRD je razvio model procedura i uputstava za zaštitu okoliša za specifične tipove FP-ova. Od svakog FP-a se zahtijeva da se ponaša u skladu sa odgovarajućim procedurama u svim transakcijama koje finansijski podržava EBRD; međutim, u dogovoru sa EBRD-om, moguća je i prilagodba procedura specifičnoj strukturi institucije.

- (ii) FP će raditi u skladu sa EBRD-ovom Okolišnom listom izuzetaka i Referentnom listom. Aktivnosti koje se nalaze na FP-ovoj Listi izuzetaka se odnose na aktivnosti koje su ograničene ili zabranjene državnim zakonom i međunarodnim sporazumima vezanim za zaštitu okoliša. Takve aktivnosti FP ne može financirati. Referentna lista sadrži aktivnosti koje mogu imati visoki okolišni rizik. Iz tog razloga, od FP-a se traži da obavijeste EBRD o potencijalnim transakcijama koje su vezane za takve aktivnosti, kako bi one bile razmatrane i odobrene. EBRD će procijeniti okolišne informacije prikupljene u toku FP-ove procjene transakcije, utvrditi dodatne zahtjeve za informacijama, i, ako je potrebno, specificirati uslove pod kojima se može nastaviti sa transakcijom.
- (iii) FP će zahtijevati da njihovi potprojekti budu najmanje u skladu sa okolišnom zakonskim propisima i standardima, te zahtjevima za obezbjeđivanjem informacija na uvid javnosti i obavljanjem konsultacija za zemlju u kojoj je potprojekat lociran. EBRD može, za svaki pojedinačni slučaj posebno, postaviti dodatne standarde za okolišno poslovanje i zahtjeve za monitoring/nadzor potprojekata, zavisno od prirode FP-a i njegovog portfolija. U slučaju finansiranja postojećih objekata/postrojenja, gdje okolišni standardi ne mogu biti ispunjeni u vrijeme kada se odobrava transakcija, nosilac potprojekta mora imati program za dostizanje usklađenosti sa preciziranim vremenskim rokovima. Za potprojekte koji bi bili klasificirani kao projekti Kategorije A prema EBRD-ovoj Okolišnoj politici, FP će osigurati da se pripremi PUO izvještaj i stavi na uvid javnosti na javnom mjestu koje je dostupno potencijalno ugroženim strankama.
- (iv) Od FP-a se traži da prati okolišni učinak svojih potprojekata i da periodično (najčešće jedanput godišnje) izvještava EBRD o primjeni okolišnih procedura i okolišnog učinka svojih investicijskih/kreditnih portfolija. Pored toga, EBRD će ohrabriti FP-ove da objave informacije o okolišnim aspektima svog poslovanja zainteresovanim stranama.
- (v) FP će imenovati jednog člana uprave koji će imati sveukupnu odgovornost za primjenu okolišnih procedura unutar FP-a.

EBRD-ovom sveobuhvatnom analizom stanja okolišne politike FP-ova će se također procijeniti potreba za tehničkom podrškom, kako bi se pomoglo FP-ovima u primjeni gore navedenih zahtjeva. Tamo gdje nisu na raspolaganju drugi programi za jačanje okolišnih kapaciteta, obuka FP-ova iz oblasti zaštite okoliša može biti finansirana kroz fondove za tehničku saradnju.

19. Fondovi saradnje i posebni fondovi

EBRD nadgleda rad određenog broja fondova saradnje i posebnih fondova. Fondovi saradnje su «Chernobyl Shelter Fund», »Nuclear Safety Account» i «Norther Dimension Environmental Partnership Fund», kao i niz drugih aktivnosti osnovanih na bespovratnom finansiranju (engleski - grant financing). Za fondove saradnje, specifični zahtjevi donatora koji se odnose na pitanja zaštite okoliša će imati prednost. Ako u određenoj mjeri donatorski zahtjevi vezani za pitanja okoliša nisu pokriveni odgovarajućom okolišnom politikom, primjenivaće se *Okolišna politika* EBRD-a. U svakom slučaju, projekti ili

aktivnosti koje su, dijelom ili u cijelosti, financirani iz posebnih fondova moraće se usaglasiti sa *Okolišnom politikom* EBRD-a.

(b) Okolišni standardi

20. Projekti financirani od strane EBRD-a će podržavati i podsticati dobre standarde zaštite okoliša, zdravlja i sigurnosti u cijelom regionu. EBRD radi u zemljama koje načelno imaju usvojene zakone o zaštiti okoliša, zdravlja i sigurnosti koji su u skladu sa dobrom međunarodnom praksom. Određeni broj država je zbog prisupa EU-u, uskladio regulativu sa regulativom EU što podrazumijeva punu primjenu EU zakona u određenom vremenskom roku. Druge zemlje su potpisale Udruženi ili Partnerski i Sporazum saradnje sa EU kojim se predviđa usklađivanje nacionalnih zakona sa zakonima važećim u EU.
21. EBRD zahtijeva da projekti koje finansira budu u skladu sa dobrom međunarodnom okolišnom praksom. Stoga, EBRD će tražiti da projekti budu strukturirani tako da ispunjavaju zahtjeve: (i) primjenjivih nacionalnih zakona zaštite okoliša i (ii) EU okolišne standarde, u obimu u kome se oni mogu primijeniti na specifičan projekat. Tamo gdje takvi standardi ne postoje ili nisu primjenjivi, EBRD će utvrditi ostale izvore dobre međunarodne prakse, uključujući relevantna uputstva Grupacije Svjetske banke, pristup koji primjenjuju druge međunarodne financijske institucije i donatori, dobru industrijsku praksu, te zahtijevati usklađivanje sa odabranim standardima. EBRD neće financirati projekte koji će biti u suprotnosti obavezama zemlje (u kojoj je projekat lociran) prema relevantnim međunarodnim okolišnim ugovorima i sporazumima, a koji će biti identificirani u sklopu procjene okoliša. Pored gore navedenog, projekti će biti strukturirani tako da zadovolje IFC Sigurnosne politike o starosjediocima, prisilnom raseljavanju i kulturnom vlasništvu³, ukoliko projekti mogu imati negativne potencijalne uticaje koji su vezani za ovakva pitanja.
22. U slučaju finansiranja postojećih postrojenja, kada standardi i/ili zahtjevi EBRD-a ne mogu biti ispunjeni u vrijeme kada Upravni odbor odobrava finansiranje (tj. finansiranje da bi se napravila određena poboljšanja), od sponzora projekta će se tražiti da izradi program za postizanje usklađenosti sa EBRD-ovim zahtjevima, kako je već opisano u gornjem tekstu.
23. Pored toga, EBRD će pripremiti preporuke i ohrabriti nosioce projekta da svoje aktivnosti, koje su izvan opsega projekata koje finansira EBRD, usklade sa dobrom međunarodnom praksom u prihvatljivom vremenskom periodu.
24. Kada je potrebno primijeniti alternativne pristupe zbog okolnosti svakog pojedinačnog projekta – na primjer, u slučaju finansijskih posrednika - takvi pristupi će biti predmet razmatranja Upravnog odbora, za svaki pojedinačni slučaj posebno. U svim slučajevima primjenjuju se standardi koji su sažeti u

³ IFC OPN 11.03 o kulturnom vlasništvu [august 1986], IFC OD 4.30 o prisilnom raseljavanju [juni 1990] i IFC OD 4.20 o domicilnom stanovništvu [septembar 1991]. Korištenje ove tri Sigurnosne politike ne podrazumijeva da se koriste i ostale politike, operative procedure ili ostale OD, OMS, OPN, Cirkulare, OPNSV ili uputstva IFC-a ili Grupacije Svjetske banke na koja se možda poziva unutar dokumenta.

Sažetku projektne dokumentacije (SPD) [(engleski – Project Summary Document (PSD)] koji biva prosljeđen Upravnom odboru na razmatranje.

25. **Pravni dokumenti**

Pravni dokumenti vezani za EBRD-ovo investiranje u projekat će sadržati specifične odredbe koje proizlaze iz okolišnih zahtjeva EBRD-a, a kao rezultat procesa okolišne procjene, kao što je usklađivanje sa OAP-om, obaveze o okolišnom izvještavanju, periodičnu okolišnu reviziju od strane nezavisnih stručnjaka, ugrađivanje kriterija za poboljšavanje okolišnog učinka u definiciju «Završetak projekta», izlaznu reviziju, i/ili nadzor/monitoring posjete od strane EBRD-ovog osoblja.

(c) **Objavljivanje informacija i konsultacije sa javnošću**

26. EBRD vjeruje da osmišljene konsultacije sa javnošću vode ka poboljšanju kvaliteta projekta. EBRD će podržavati principe javnih konsultacija u regionu u kome djeluje. U slučaju kada su projekti klasificirani u kategoriju «A», i stoga zahtijevaju Procjenu uticaja na okoliš, ovim putem dat će se mogućnost osobama koje bi potencijalno mogle biti ugrožene, da izraze svoju zabrinutost i poglede u vezi pitanja kao što su plan izvedbe projekta, uključujući lokaciju, tehnološki izbor i rokove, prije nego EBRD donese odluku o finansiranju projekta. Nosioци projekta moraju, najmanje, obezbijediti ispunjavanje državnih uslova po pitanju konsultacija sa javnošću. Pored toga, nosioци projekta će morati pratiti EBRD-ove zahtjeve u vezi konsultacija sa javnošću koji su navedeni u Prilogu 2. EBRD-ov Upravni odbor će, prilikom razmatranja da li da odobri investiranje projekata, uzeti u obzir komentare i mišljenja konsultiranih, te način na kako su ti problemi bili prikazani od strane nosioca projekta.

(d) **Nadzor/monitoring i ocjena**

27. Okolišni monitoring je važan aspekt procesa primjene EBRD-ovih projekata. On ima dvostruku svrhu. Prvo, treba osigurati da su relevantni okolišni standardi i razne okolišne komponente projekata ugrađene u pravne ugovore, kao što je napr. primjena OAP-a, koji mora biti usaglašen sa nosiocem projekta. Drugo, potrebno je održavati korak sa kontinuiranim okolišnim uticajima koji su vezani za projekat i pratiti efektivnost mjera ublažavanja kroz mehanizam «povratne informacije». Zahtjevi za okolišnim monitoringom će postojati sve do trenutka dok zajam odobren od strane EBRD-a ne bude otplaćen, Banka se odrekne udjela kojeg ima u kompaniji, ili se projekat eventualno ne otkaže.

Aktivnosti se prate kontinuirano od strane radnog tima i Odjela za zaštitu okoliša preko stalne veze Banke sa projektom. EBRD koristi široki spektar okolišnih mehanizama za nadzor projekata koje finansira uključujući, između ostalog, reviziju periodičnih okolišnih izvještaja i ostalih izvještaja o napretku projekta, monitoring posjeta okolišnih stručnjaka ili konsultanata iz Banke i periodične revizije trećih lica kako bi se osiguralo da sponzor projekta primijeni dogovorene programe, politike i akcije definirane pravnim sporazumom. Za svaki projekat, Banka će definisati program monitoringa navodeći odgovarajuće mehanizme vezane za rezultate sveobuhvatne analize okoliša i rezultate javnih konsultacija koje su sprovedene u okviru pravnih zahtjeva dogovorenih sa klijentom.

28. Obezbjedivanje usklađenosti sa OAP-ima i Sporazumima o zajmu

Kako bi se provela valjana i pravovremena primjena OAP-a i rad u skladu sa dogovorenim okolišnim sporazumima, EBRD zahtijeva da nosioci projekta podnose periodične izvještaje o primjeni OAP-a i ostalih okolišnih zahtjeva. Po pravilu očekuju se dostava godišnjih izvještaja. Misije okolišnog nadzora mogu se poduzeti radi detaljnog pregleda okolišnih aspekata projekta, kako bi se osiguralo da nosilac projekta primjeni OAP i ispunjava okolišne sporazume. U toku primjene projekta, rezultati, izvještaji, revizije ili monitoring posjete mogu ukazati da su potrebne određene izmjene vezano za OAP. U tom slučaju, OAP može biti ažuriran i revidiran, u skladu sa opštim interesom Banke, a napravljene izmjene će biti sažete u Sažetku izvještaju o projektu postavljenom na web stranici Banke.

29. Ocjena

Ocjena okolišnih aspekata projekata finansiranih od strane EBRD-a se vrši od strane EBRD-ovog Odjela za ocjenu projekata [(engleski - Project Evaluation Department - PED)]. Polazna tačka za takvu ocjenu su okolišni ciljevi definisani za svaki projekat posebno u trenutku potpisivanja ugovora, a koji su bili relevantni za određenu državu ili sektor u tom trenutku. PED ocjenjuje projekte u odnosu na dvije okolišne dimenzije: Okolišni učinak i Okolišnu izmjenu. *Okolišni učinak* se odnosi na dostizanje projektnih ciljeva, dok *Okolišna izmjena* ocjenjuje promjene između okolišnog učinka prije početka projekta i u vrijeme njegovog ocjenjivanja. Prema tome, za okolišni učinak, PED svoju procjenu zasniva na početnim uslovima i očekivanjima postavljenim kroz proces okolišne procjene. PED vrši reviziju plana izvedbe projekta, njegove primjene, i nadzora cjelokupnog projekta, te priprema izvještaje o napretku i održava bazu podataka po načelu «naučene lekcije».

(e) Operativne izmjene

30. Izmjene u prirodi i veličini projekta kojeg finansira EBRD su moguće ukoliko su odobrene i potpisane od strane Upravnog odbora. Takve izmjene mogu imati značajne okolišne implikacije. Pretvaranje kredita u vlasnički kapital, na primjer, može prouzrokovati da se EBRD povezuje sa projektom, lokacijom ili objektima koji nisu prethodno bili predmet procjene i koji mogu imati značajne okolišne obaveze ili probleme usklađenosti sa standardima. Ako su predviđene takve materijalne izmjene, uradit će se procjena predloženih izmjena u skladu sa Politikom, a svaki dodatni zahtjev glede okoliša i konsultacija sa javnošću mora biti ugrađen u promijenjeni/obnovljeni projekat.

(f) Izvještavanje i odgovornost

31. Izvještavanje

U skladu sa *Politikom informisanja javnosti*, EBRD će primijeniti procedure kojim se informacija vezana za EBRD-ove aktivnosti na zaštiti okoliša stavlja na uvid zainteresovanim stranama. EBRD će objaviti Godišnji izvještaj o zaštiti okoliša u okviru svojih aktivnosti i primjeni *Okolišne politike*. U izvještaju će se

pružiti sve informacije o emisijama gasova koji izazivaju klimatske promjene, okolišnih troškova i okolišnih pitanja koja su vezana za EBRD-ov projektni portfolio, te izvijestiti o svom internom okolišnom učinku. Okolišna pitanja vezana za projekte će biti sumirana u EBRD-ovim sažecima projektno dokumentacije (SPD-ovima, engleski PSD) koji će biti dostupni preko EBRD-ovog Odjela za publikacije u Poslovnom informativnom centru (PIC-a, engleski BIC), kao i na EBRD-ovoj web stranici (www.ebrd.com).

32. **Odgovornost: Nezavisni mehanizam traženja pomoći (NMTP, engleski IRM)**

Svrha NMTP-a je osigurati mjesto zbivanja za davanje prigovora, žalbe ili izražavanja negodovanja ljudi koji su, ili bi vjerovatno mogli biti, pod direktnim i negativnim uticajem projekata koje finansira EBRD, gdje će se utvrditi da li je došlo do povrede zakona ili materijalne neusklađenosti sa specifičnim politikama Banke, kao što je *Okolišna politika*. Pored toga, NMTP može procijeniti da li bi Banka mogla iskoristiti jednu ili više tehnika za rješavanje problema, kao što je nezavisno traženje činjenica, posredovanje, pomirenje, te podsticanje i posredovanje u dijalogu kako bi se pomoglo da se razriješi problem opisan u žalbi.

B. Promoviranje okolišno orijentisanog investiranja u svim sektorima

33. Važan aspekt EBRD-ovog dodatnog doprinosa je podsticanje okolišnih poboljšanja u sklopu projekata koje EBRD finansira u regionu. EBRD će utvrditi mogućnost unapređenja stanja okoliša u projektima u koje investira, te će težiti da ugradi širok obim okolišnih mjera kako bi se poboljšao okolišni, poslovni i ekonomski učinak nosioca projekta, kao i da bi se dao doprinos ispunjavanju EBRD-ovih kriterija o prihvatljivom bankarstvu i uticaju tranzicije. Ove mjere mogu se odnositi na poboljšanje energetske efikasnosti i efikasnosti korištenja resursa, smanjenje nastanka otpada i recikliranje, čistiju proizvodnju, razvoj sektora okolišnih dobara i usluga, investiranje u očuvanje raznolikosti vrsta, najbolje prakse okolišnog upravljanja i poboljšanje stanja okoliša.
34. EBRD će nastaviti da razvija grupu samoodrživih projekata sa prvenstveno okolišnim ciljevima, uključujući, npr. investicije u komunalnu infrastrukturu, kao što je upravljanje vodama i otpadnim vodama, upravljanje komunalnim čvrstim i opasnim otpadom, energija (centralno grijanje, energetska efikasnost, obnovljivi energetske resursi) i gradski transport.
35. EBRD će dati podršku investicijama kojima se pomaže općinama u podizanju njihove sposobnost za kreditiranje. Kroz projekte, EBRD će podsticati decentralizaciju javnih službi, uključivanje privatnog sektora u obavljanje javnih usluga, okrupnjavanje općinskih službi, osiguravanje finansiranja kroz sistem naplate od korisnika usluga, te ekonomsku efikasnost upotrebe i raspodjele resursa. Banka će procijeniti u kom obimu prelazak na ekonomske tarife može stvoriti probleme u smislu dostupnosti tih usluga za pojedine grupe korisnika, te da li su stvoreni efikasni mehanizmi za ublažavanje negativnih uticaja na socijalno ugrožene grupe korisnika.
36. EBRD će utvrditi i pomoći u pripremi projekata energetske efikasnosti u regionu u kojem posluje. EBRD će podsticati vladine aktivnosti na štednji energije i smanjenju subvencija proizvođačima i potrošačima energije. Banka će

finansirati direktno u one projekte koji imaju za cilj smanjenje potrošnje energije u teškoj industriji i podsticati primjenu energetske efikasnosti u investicijama usmjerenim ka modernizaciji mreža centralnog grijanja. EBRD će težiti ka razvijanju finansijskih instrumenata za male i srednje velike investicije kojima se podstiče energetska efikasnost.

C. Uključivanje brige za zaštitu okoliša kao važnog činioca u EBRD-ove sektorske strategije i strategije zemalja, kao i aktivnosti tehničke saradnje

37. Strategije zemlje

Svaka Strategija zemlje će odražavati EBRD-ov okolišni mandat i sadržavati odlomak koji opisuje okolišne veze i mogućnosti EBRD-ovih prijedloga, uključujući aktivnosti tehničke saradnje u oblasti okoliša. Ovaj odlomak će se odnositi na EBRD-ov mogući pristup u razmatranju okolišnih pitanja u projektima koje finansira. Da bi opisao ključna okolišna pitanja, ovaj odlomak će biti pripremljen na osnovu Strategija zaštite okoliša i planiranja posmatrane zemlje (npr. Državni akcioni plan za zaštitu okoliša, strategije pristupa EU) i rada ostalih međunarodnih institucija u oblasti zaštite okoliša, posebno Svjetske banke i EU.

38. Sektorske strategije

Svaka strategija će odražavati EBRD-ov okolišni mandat kao i sadržavati odlomak o EBRD-ovom mogućem pristupu u razmatranju okolišnih pitanja za projekte iz specifičnih sektora.

39. Strateška procjena uticaja na okoliš

Pored PUO za specifične projekte, EBRD može također preduzeti i Stratešku procjenu uticaja na okoliš (SPUO) [(engleski – Strategic Environmental Assessment (SEA)], kako bi se utvrdile moguće okolišne posljedice predloženog sektora ili plana zemlje/regije ili programa koji mogu značajno ugroziti okoliš.⁴

40. Tehnička saradnja (TS)

EBRD će se koristiti TS programe da uključi brigu za zaštitu okoliša kao važnog činioca u projekte koje finansira. Posebno, EBRD će, u bliskoj saradnji sa donatorima, razvijati programe pomoći i TS inicijative za poboljšanje održivosti projekta, javnih konsultacija kao i sposobnost okolišnog upravljanja za nosioce projekata iz privatnog i javnog sektora. TS fondovi se također mogu koristiti za finansiranje strateških okolišnih studija. Na osnovu ustanovljenih potreba, realizirat će se samostalni TS projekti (npr. oni koji su vezani za jačanje kadrovskih kapaciteta i institucionalno jačanje).

D. Izgradnja partnerstva radi rješavanja regionalnih i globalnih okolišnih pitanja.

41. Regionalne i globalne inicijative

Prepoznavajući da su mnogi od okolišnih problema u regionu u kojem posluje globalne i prekogranične prirode, EBRD će nastaviti da daje doprinos

⁴ Banka definiše "SPUO" u skladu sa definicijom UNECE-a, za koju se očekuje da će biti usvojena 2003. godine, kao dio Espoo Konvencije.

regionalnim i međunarodnim okolišnim inicijativama sa ciljem njihovog rješavanja.

42. EBRD će, u okviru svog mandata, dati podršku, kroz investicije koje finansira, primjeni Agende 21 i relevantnih globalnih i regionalnih sporazuma o okolišu i održivom razvoju, uključujući Okvirnu konvenciju o klimatskim promjenama, Kjoto Protokol, Konvenciju o biološkoj raznolikosti, Konvenciju o procjeni uticaja na okoliš u prekograničnom kontekstu, Konvenciju o pristupu informacijama, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima. Svaka od ovih Konvencija može pružiti specifične teme za okolišne aktivnosti i EBRD će pomoći zemljama u kojima djeluje da ugrade relevantne obaveze i mogućnosti koje se pružaju iz ovih međunarodnih sporazuma o zaštiti okoliša.
43. Da bi razmatrala ekonomske i okolišne izazove u svom regionu, EBRD će proširiti i dalje ojačati saradnju i partnerstvo sa bilateralnim i multilateralim organizacijama i inicijativama, kao što su Environment for Europe Process i njegov Radni tim i Komitet za pripremu projekta, Northern Dimension Environmental Partnership Fund, i Global Environmental Facility - GEF, kao i druge relevantne vladine agencije, ključni ekonomski sektori, finansijski sektori, lokalne zajednice i nevladine organizacije.
44. Na polju klimatskih promjena, EBRD će također težiti ka upotrebi fondova saradnje ili drugih odgovarajućih sredstava u svrhu razvijanja projekata sa vladama potpisnicama u okviru instrumenta: Zajednička implementacija (Joint Implementation - JI) i Mehanizam za čisti razvitak (Clean Development Mechanism - CDM) pod Kjoto protokolom.

Rad sa članovima donatorskih vlada u Komitetu za pripremu projekta [(engleski - Project Preparation Committee (PPC))] će ostati u fokusu EBRD-ovih napora da ojača partnerstvo. Northern Dimension Environmental Partnership Fund - NDEP) je još jedan vid partnerstva za koji se EBRD nada da će pomoći u razvoju u nadolazećim godinama. Cilj ovog Fonda je da finansira nove projekte iz raznih oblasti sa fokusom na zaštitu okoliša i poboljšanje energetske efikasnosti u sjeverozapadnoj Rusiji, kao i u regijama Baltičkog i Barentsovog mora.

IV. Institucionalni dogovori

45. Kako bi osigurao da su strateški pravci (opisani u gornjem tekstu) razmatrani na odgovarajući način, EBRD će obezbijediti odgovarajuća novčana sredstva da osigura efikasnu primjenu *Okolišne politike*. Banka će nastaviti da osigurava adekvatno osoblje da nadgleda okolišnu procjenu i nadzor, te da podstiče i razvija okolišno orijentisane aktivnosti. Pored toga, EBRD-ov Odjel za ocjenu projekata (Project Evaluation Department - PED) nastavlja sa radom, nezavisano od rada Odjela za bankarstvo i Odjela za zaštitu okoliša, da bi procijenio učinak završenih, i u nekim slučajevima, tekućih projekata i programa.
46. EBRD će i dalje razvijati i održavati Okolišne procedure i odgovarajuća uputstva i mehanizme koji će pomoći u primjeni *Okolišne politike*. Banka će osigurati da osoblje bude na odgovarajući način obučeno o zahtjevima za primjenu obaveza iz *Okolišne politike*.

47. EBRD će i dalje podržavati Savjetodavno vijeće za zaštitu okoliša (Environmental Advisory Council - ENVAC) čije mišljenje će se tražiti po pitanju generalne politike zaštite okoliša i svim sektorskim politikama prije njihove finalizacije. Njihovo mišljenje se može zatražiti i po specifičnim pitanjima u vezi projekta a vezano za finansiranje od strane EBRD-a.
48. EBRD-ova *Okolišna politika* će nastaviti da bude predmet revizije od strane Upravnog odbora svake tri godine.

PRILOG 1: KATEGORIJE OKOLIŠNOG ODABIRANJA

Spisak koji se daje u nastavku je indikativan, a tipovi projekata i podaci su dati samo kao primjer.

Projekti nivoa "A"

Ovaj spisak se primjenjuje za finansiranje dole navedenih tipova EBRD-ih projekata koji su potpuno novi ili projekata sa značajnim obimom obnove i/ili proširenja.

1. Rafinerije sirove nafte (ne uzimajući u obzir pogone koji služe samo za preradu maziva iz sirove nafte) i pogoni za gasifikaciju i likvifikaciju od 500 tona ili više uglja ili bituminoznih škriljaca dnevno.
2. Termoelektrane i druge termoenergetski pogoni za sagorijevanje sa toplotnom snagom od 300 MW ili više i nuklearne elektrane i nuklearni reaktori, uključujući demontiranje i uklanjanje takvih elektrana ili reaktora (osim instalacija koje se koriste u istraživačke svrhe za proizvodnju fizijskih i fertilnih materijala, čija maksimalna snage ne prelazi 1 kW stalnog termalnog opterećenja).
3. Instalacije projektovane za proizvodnju, ili oplemenjivanje nuklearnih goriva, reprocesuiranje, skladištenje ili konačno odlaganje istrošenih nuklearnih goriva, ili za skladištenje, odlaganje i preradu radioaktivnog otpada.
4. Integrirana postrojenja za topljenje gvožđa i čelika; instalacije za proizvodnju teških metala iz rude, koncentrata ili sekundarnih sirovina u metalurškim, hemijskim ili elektrolitskim procesima.
5. Instalacije za vađenje, preradu azbesta u proizvode koji sadrže azbest: za azbest-cementne materijale sa godišnjom proizvodnjom od više od 20.000 tona gotovih proizvoda; za materijal za smanjenje trenja sa godišnjom proizvodnjom od više od 50 tona gotovog proizvoda, i za ostalu upotrebu azbesta od više od 200 tona godišnje.
6. Integrirane hemijske instalacije, tj. instalacije za industrijsku proizvodnju koristeći hemijske procese konverzije, u kojima je više jedinica postavljeno u nizu koji su međusobno funkcionalno povezani, a koje služe za proizvodnju: osnovnih organskih i neorganskih hemikalija: đubriva na bazi fosfora, azota ili kalijuma (prosta ili složena umjetna đubriva); bazna postrojenja za proizvodnju zdravstvenih proizvoda i biocida; osnovni farmaceutski proizvodi dobiveni hemijskim ili biološkim procesima; eksplozivi.
7. Izgradnja autoputeva, brzih cesta i željezničkih pruga za veće udaljenosti i aerodroma sa osnovnom dužinom piste od 2.100 m ili više; izgradnja novih puteva sa četiri ili više traka: izgradnja novih puteva sa 4 trake, ili širenje i proširenje puteva, kako bi se moglo osigurati 4 ili više traka, kada je takav novi put, ili proširena cesta, bez prekida duža od 10 km.
8. Cjevovodi, terminali i dodatne instalacije za transport velikih količina plina, nafte ili hemikalija.

9. Morske luke kao unutrašnji vodni putevi i luke za unutrašnji vodni transport koji omogućava prolaz plovniha objekata preko 1.350 tona; trgovinske luke, dokovi za utovarivanje i istovarivanje povezani sa kopnom i vanjske luke (osim pristaništa za trajekte) koji mogu primiti brodove preko 1.350 tona.
10. Instalacije za obradu i odlaganje otpada, kao što su spaljivanje, hemijski tretman ili odlaganje rizičnog, toksičnog i opasnog otpada.
11. Velike⁵ brane i drugi nasipi izgrađeni za zadržavanje ili stalno skladištenje vode.
12. Crpljenje podzemne vode ili umjetno prihranjivanje rezervoara podzemne vode u slučajevima kada godišnji volumen crpljene ili prihranjene vode prelazi iznos od 10 miliona kubnih metara.
13. Plantaže inustrijskih biljaka za (a) proizvodnju pulpe iz drveta ili sličnih vlaknastih materijala; (b) proizvodnju papira i kartona sa proizvodnim kapacitetom većim od 200 metričkih tona, sušenih na zraku, dnevno.
14. Iskopavanje treseta, kamenolomi i površinski kopovi za dobijanje i preradu metalne rude ili uglja.
15. Vađenje nafte i prirodnog gasa u komercijalne svrhe.
16. Postrojenja za skladištenje nafte, petrohemikalija, ili hemijskih proizvoda sa kapacitetom od 200.000 tona ili više.
17. Sječa i prerada drveta u velikom obimu.
18. Komunalni uređaji za pročišćavanje otpadne vode kapaciteta preko 150.000 ekvivalentnih stanovnika.
19. Postrojenja za preradu i odlaganje komunalnog otpada.
20. Razvoj velikih turističkih i trgovačkih kapaciteta
21. Izgradnja dalekovodnih stubova za prijenos električne energije.
22. Krčenje zemljišta u velikom obimu.
- 23 Velika primarna poljoprivredna proizvodnja, uključujući pojačanu upotrebu prirodnih staništa.
24. Postrojenja za štavljenje kože sa kapacitetom od preko 12 tona gotovih proizvoda na dan.
25. Pogoni za intenzivno uzgajanje peradi ili svinja sa kapacitetom većim od: 40,000 mjesta za perad; 2,000 mjesta za proizvodnju svinja (preko 30 kg); ili 750 mjesta za krmače.

⁵ Po definiciji Međunarodne komisije za velike brane (ICOLD). ICOLD definira velike brane kao brane sa visinom od 15 m i više od temelja. Brane između 5 i 15 m visine koje imaju rezervoar kapaciteta više od 3 milijona m³ se također klasificiraju kao velike brane.

26. Projekti čija izvedba je planirana na osjetljivim lokacijama, ili postoji velika mogućnost da imaju znatan uticaj na takve lokacije, iako nisu klasificirani niti u jednu prethodno navedenu kategoriju. Takve osjetljive lokacije su nacionalni parkovi, druge zaštićene zone utvrđene nacionalnim i međunarodnim zakonima, i druge osjetljive lokacije od međunarodne, nacionalne ili regionalne važnosti, kao što su močvare, šume sa velikim brojem biljnog i životinjskog svijeta, područja od arheološkog i kulturnog značaja, te područja od značaja za starosjedioce/autohtono stanovništvo i druge ugrožene grupe.

Projekti nivoa “B”

Svi potpuno novi ili projekti značajnog obima obnove i/ili proširenja koji nisu uključeni u spisak projekata nivoa “A”, su predmet Okolišne analize za projekte nivoa “B”, osim ukoliko lokacija, obim i druge karakteristike projekta, ili karakteristike potencijalnih okolišnih uticaja zahtijevaju provođenje PUO nivoa “A”.

Projekti nivoa “C”

Projekti koji ne zahtijevaju ni Procjenu uticaja na okoliš nivoa “A” niti Okolišnu analizu nivoa “B” su predmet odabiranja kategorije “C”. Bez obzira na kategorizaciju “A”, “B”, “C” za procjenu uticaja na okoliš, projekti mogu zahtijevati Okolišnu reviziju.

PRILOG 2 – KONSULTACIJE SA JAVNOŠĆU

1 Od osnivanja, EBRD nastoji da podstiče okolišno prihvatljivi i održivi razvoj. U svim projektima, Banka se obavezuje da pruži informacije, prema zahtjevima *Politike informisanja javnosti* i *Okolišne politike*. To se posebno odnosi na potpuno nove, značajne projekte na nekorištenom zemljištu (engleski – «greenfield») i projekte koji podrazumijevaju velika proširenja ili transformacije-pretvaranja gdje je Banka obavezna da traži vođenje odgovarajućih konsultacija sa javnošću. Banka istražuje nove načine kako povećati broj okolišnih informacija koje treba dostaviti na uvid zainteresovanim stranama u toku primjene projekta i njegovog nadzora. Konsultacije sa javnošću i stavljanje informacija na uvid su odgovornost nosioca projekta, dok će Banka nadgledati ovaj proces u skladu sa zahtjevima Politike. Po pitanju zahtjeva Banke, osoblje Banke će pripremiti upute za nosioce projekta, gdje je to potrebno.

2 Opći zahtjevi

2.1 Mnoge od zemalja u kojima EBRD djeluje već imaju ili razvijaju regulativu ili procedure javnih konsultacija i stavljanje informacija na uvid. Nosioci projekta moraju kao najmanje osigurati poštovanje državnih zahtjeva za konsultacijama sa javnošću, kao i zahtjeva EBRD-a danih u nastavku teksta.

2.2 Princip prilagođavanja zahtjeva potrebama projekta: Zahtjevi se mogu povećati u toku sveobuhvatne analize stanja okoliša ukoliko istraživanje ukaže na povećanu potrebu za stavljanjem informacija na uvid ili komunikacijama.

2.3 Različitost primjene metoda i instrumenata: EBRD nema specifične zahtjeve za organizovanjem javnih rasprava, ali ohrabruje razvoj odgovarajućih metoda konsultacija, zavisno od ciljeva konsultacija, kulturnih normi, lokacije projekta i dobrih međunarodnih praksi. Među mehanizmima za konsultaciju koji se mogu koristiti su tehnički sastanci sa stručnjacima, sastanci sa vođama lokalne zajednice, javni sastanci, sastanci sa novinarima i predstavnicima drugih medija, objavljivanje informacija putem web stranica ili biblioteka, i korespondencija.

2.4 U skladu sa *Politikom informisanja javnosti*, za svaki projekat, Banka će objaviti sažetak projektne dokumentacije [(SPD – engleski Project Summary Document (PSD)] sa prilogom koji se odnosi na stanje okoliša na svojoj web stranici (www.ebrd.com). Za projekte iz javnog sektora, SPD-ovi će biti objavljeni nakon početne revizije uprave, ali najmanje 60 dana prije razmatranja od strane Upravnog odbora. Za projekte iz privatnog sektora, SPD-ovi će biti objavljeni najmanje 30 dana prije razmatranja od strane Odbora. Svaka odstupanja ili izuzeci od objavljivanja informacija moraju biti odobrene od strane uprave Banke, a o tome se mora izvijestiti Izvršni komitet i Upravni odbor.

3 Zahtjevi za projekte Kategorije A

3.1 EBRD definiše projekte “Kategorije A” kao one kod kojih postoje potencijalni značajni neželjeni uticaji na okoliš koji se trenutno ne mogu jasno ocijeniti i kvantificirati, te za koji se takođe ne mogu zadovoljavajuće utvrditi mjere zaštite. Nosilac projekta mora pripremiti Procjenu uticaja na okoliš (PUO) za sve projekte “Kategorije A” i u proces ugraditi programe konsultacije sa javnošću u svaku fazu PUO. Banka će ocijeniti programe nosioca projekta za

konsultacije sa javnošću sa aspekta adekvatnosti i savjetovat će nosioca projekta ukoliko programi ne ispunjavaju zahtjeve Banke.

- 3.2 Obavješćavanje: Za projekte nivoa "A", ukoliko nije bilo prethodnog obavješćenja, nosilac projekta će potencijalno ugroženoj javnosti i zainteresovanim nevladinim organizacijama (NVO-ima) (u daljem tekstu: "ugrožena javnost") obezbijediti informaciju o prirodi projekta za koji se od EBRD-a traži finansiranje. Način na koji se vrši obavješćavanje će zavistiti od lokalnih političkih, pravnih i kulturnih prilika.
- 3.3 Namjera (engleski – scoping): U procesu izražavanja namjera, nosilac projekta mora osigurati utvrđivanje svih ključnih pitanja, posebno konsultirajući javnost po pitanju projekta i uzimajući u obzir njihove komentare. Ovaj proces izražavanja namjera će podrazumijevati kontakt nosioca projekta sa predstavnicima ugrožene javnosti, vladinih agencija, lokalnih vlasti i ostalih organizacija.

Kao dio procesa izražavanja namjera, nosilac projekta treba pripremiti nacrt Plana javnih konsultacija i objavljivanja informacija (nacrt PJKOI) kojim se daju odgovarajuće informacije o ljudima koju mogu biti ugroženi projektom, kako će se komunicirati sa njima u toku procesa Procjene uticaja na okoliš, te koje će informacije biti stavljene na uvid na odgovarajućim jezicima i na koji način (npr., web stranica, biblioteka, itd.). Javnosti se treba ostaviti mogućnost da komentariše i dâ preporuke u vezi PJKOI-a i ostalih Dokumentata vezanih na proces izražavanja namjera. EBRD će dati svoj doprinos o nacrt PJKOI-a gdje se to traži i osigurati da finalni plan ispunjava zahtjeve Banke.

- 3.4 Stavljanje PUO na uvid: Nosioi projekta moraju staviti PUO na uvid javnosti na strateškim lokacijama, radi obezbjeđenja mogućnosti komentara, uključujući lokacije na ili blizu gradilišta, i gdje je to potrebno, u glavnim ili drugim većim gradovima. PUO dokument, uključujući njegov Sažetak, mora biti na jeziku koji je razumljiv za većinu ljudi koji su ugroženi predloženim projektom. Moguće je koristiti i druge instrumente u procesu stavljanja informacija na uvid, kao što su leci sa činjenicama, pripremljenim da bi se povećalo razumijevanje pitanja utvrđenim u PUO. Za svaki slučaj zasebno, EBRD će savjetovati nosioce projekta po pitanju dokumenata li grupe dokumenata koji čine 'PUO' prema zahtjevima EBRD-a. U određenim slučajevima to znači da se dodatni materijal mora objaviti uz dokument koji nosilac projekta zove 'PUO', a u drugim slučajevima mogu postojati informacije koje nisu direktno vezane za PUO i ne moraju biti prevedene na lokalni jezik.
- 3.5 EBRD snažno podstiče nosioce projekta da stave PUO dokumente na svoju web stranicu kako bi omogućili da dokumentacija bude dostupna javnosti. U takvim slučajevima, na web stranici Banke će biti pojašnjenje kako da se pronađe web stranica nosioca projekta kao i osigurana vezu do web stranice.
- 3.6 Proces stavljanja informacija na uvid javnosti od strane EBRD-a: Nakon što se PUO dokumenti stave na uvid javnosti na lokacijama koje su usaglašene sa Bankom, PUO će također biti dostupan i u Javnom informacionom centru [(PIC – engleski Business Information Centre (BIC)] Banke u Londonu i u lokalnim uredu (LU) EBRD-a u relevantnoj zemlji (zemljama) u kojima se odvija projekat. Kopija PUO dokumenta se dostavlja Upravnom odboru, a obavješćenje o dostupnosti dokumenta u PIC-u i LU-u se postavlja na web stranici Banke:

www.ebrd.com. Stavljanje dokumentacije na uvid javnosti se vrši bez obzira da li Banka podržava projekt ili ne.

- 3.7 Vremenski period stavljanja informacija na uvid: Za projekte iz privatnog sektora potrebno je najmanje 60 dana između trenutka kada je PUO stavljen na uvid Upravnom odboru EBRD-a i trenutka kada će se uzeti u razmatranje. Za projekte iz javnog sektora, ovaj period će biti najmanje 120 dana. U praksi, može se desiti da Banka zatraži duže rokove konsultacija sa javnošću za složenije projekte. U svim slučajevima, nosioci projekta su obavezni da svu PUO projektne dokumentacije drži na javnom mjestu sve dok Banka učestvuje u projektu ili barem dok projekt ne bude u cjelosti završen. Početak perioda konsultacija će označiti prihvatanje PUO od strane Banke i njegovo objavljivanje u PIC-u uz uslov da su svi dokumenti objavljeni u regionu u kome se projekt izvodi.
- 3.8 Javna očitovanja na PUO: Po završetku perioda za dostavljanje komentara, nosilac projekta će morati pružiti informacije svim onima koji su dostavili primjedbe o tome na koji način su njihove primjedbe uzete u obzir.
- 3.9 Osoblje zaduženo za zaštitu okoliša u EBRD-u će pripremiti sažetak javnih komentara koji su dostavljeni Banci zajedno sa izvještajem o konsultacijama sa javnošću pripremljenim od strane nosioca projekta, te uključiti ovaj sažetak u pregled vođenja projekta i reviziju od strane Uprave. U okviru razmatranja da li da odobri projekt, Upravni odbor će u obzir uzeti sve komentare i mišljenja koja su izrazili konsultovani kao i način na koji su ova pitanja uzeta u obzir od strane nosioca projekta. U obzir će se uzeti i do koje mjere je nosilac projekta zadovoljio zahtjeve Banke u pogledu konsultacija sa javnošću.

Međunarodne konvencije: Za projekte koji imaju prekogranične uticaje, obavještenje i uputstva za provođenje procesa konsultacija koji se nalaze u radnim papirima *UNECE Konvencije o PUO u prekograničnom kontekstu*, se moraju uzeti u obzir kod procesa planiranja, i općenito treba da se koriste. Osoblje Banke će sažeti kako su navedene upute primjenjivane i to će se dostaviti rukovodstvu Banke u sklopu sažetka projektnih dokumenata. EBRD može, u skladu sa okolnostima, objezbijediti uputstva kao pomoć nosiocima projekata u bilo kojoj fazi procesa konsultacija sa javnošću, prepoznajući obaveze za države koje proizlaze iz Konvencije, a u cilju pronalaženja praktičnog rješenja za primjenu principa, posebno za projekte u onim državama koje nisu članice Konvencije

Za sve projekte koji podrazumijevaju izradu Procjene uticaja na okoliš prema zahtjevima Banke, Banka će dati uputstva na osnovu principa UNECE Konvencije o pristupu informacijama, učešću javnosti u procesu donošenja odluka i pristupu pravdi po pitanjima zaštite okoliša, a u skladu sa *EBRD-ovom Politikom informisanja javnosti*.

4 Zahtjevi za projekte Kategorije B

- 4.1 Kada su u pitanju projekti nivoa "B", potrebno je najmanje u obzir uzeti i ispoštovati zahtjeve za provođenjem konsultacija sa javnošću koje postavlja zemlja.
- 4.2 Pored toga, nosioci projekta moraju obavijestiti ugroženu javnost o relevantnim okolišnim pitanjima koja su vezana za projekte i sažeti pregled mjera

ublažavanja, akcioni plan i druge inicijative, a na odgovarajućem jeziku. Ovaj sažetak se mora objaviti lokalno i to do vremena kada konačni izvještaj o projektu dolazi na razmatranje od strane uprave, a prije razmatranja projekta od strane Upravnog odbora. Osoblje Banke će izvijestiti članove Uprave i Upravni odbor o statusu ovih zahtjeva. Za nosioce projekta bit će pripremljena uputstva.

5 Zahtjevi za projekte Kategorije C

Zahtjevi za stavljanjem informacija na uvid za projekte nivoa "C" se postavljaju od slučaja do slučaja, zavisno od veličine učešća Banke u projektu, relevantnih pitanja i nivoa zainteresovanosti javnosti.

6 Izuzeće od zahtjeva za projekte iz privatnog sektora.

U normalnim okolnostima, rezultati konsultacija sa javnošću treba da budu dostavljeni na uvid Banci prije završne ocjene projekta od strane uprave. U izvanrednim okolnostima, Upravni odbor može odobriti izuzeće od zahtjeva za konsultacijama sa javnošću definisanim u ovom Prilogu, ako je Odbor zadovoljan kako su provedeni svi ostali okolišni uslovi, a koje zahtjeva Banka. U takvim slučajevima, dokumentacija koja se dostavlja Odboru na uvid mora sadržati obrazloženje za svako izuzeće od standardnih zahtjeva Banke. Uobičajno je da pravna dokumentacija projekta neće biti potpisana sve dok se ne obave neophodne konsultacije sa javnošću; ukoliko, zbog prirode investicije to nije primjenjivo (npr. tržište kapitala ili cjenovno osjetljive transakcije), pravni dokumenti će navesti od kojeg trenutka je potrebno provesti konsultacije sa javnošću.

7 Izvještavanje

- 7.1 Za sve kategorije projekata gdje su postavljena značajna okolišna pitanja, ili gdje je javnost veoma zainteresovana za projekat, EBRD će ohrabriti ili zahtijevati od nosioca projekta da realizuje programe informisanja i komunikacije. Na primjer, Banka može zahtijevati da se rezultati tekućeg okolišnog monitoringa stave na uvid javnosti.
- 7.2 Za sve projekte, okolišna pitanja će biti data u Sažetku projekta koji će biti objavljen na web stranici Banke i biti na raspolaganju u štampanoj formi prije razmatranja na sastanku Odbora, u skladu sa *EBRD-ovom Politikom informisanja javnosti*.
- 7.3 U sklopu godišnjeg okolišnog izvještavanja Banci, od nosioca projekata će se tražiti da pripremi sažetak okolišnog statusa o primjeni okolišnih zahtjeva u sklopu projekta, za objavljivanje na web stranici Banke, a kao prilog Sažetku projekta.
- 7.4 Za sve projekte nivoa «A», Banka će tražiti od nosioca projekta da dostavi godišnji okolišni izvještaj i objavi ga lokalno ugroženom stanovništvu i predložiti će objavljivanje ovih informacija na web stranici nosioca projekta.

8 Ocjena

Po završetku projekta, ocjena projekta će sadržati, gdje je to odgovarajuće, pregled o primjeni procesa konsultacija sa javnošću, te kako su pojedina pitanja koja su bila postavljena od strane javnosti, uključena u fazi izvođenja projekta